

Vraag nr. 11
van 10 oktober 2003
van mevrouw BRIGITTE GROUWELS

Spijbelgedrag – Brussel

Het meest recente evaluatierapport van het departement Onderwijs inzake het spijbelgedrag van leerlingen tijdens het schooljaar 2001-2002 kon in de media op heel wat aandacht rekenen.

Steeds meer leerlingen zouden onwettig afwezig zijn.

1. Wat is de evolutie van het spijbelgedrag in het Nederlandstalig basisonderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest in vergelijking met het schooljaar 2000-2001 ?
2. Is er een evolutie vast te stellen in het spijbelgedrag in het Nederlandstalig voltijds secundair onderwijs in Brussel ? Zo ja, welke ? (Graag de cijfers opgesplitst in algemeen secundair onderwijs (ASO), technisch onderwijs (TO), beroepssecundair onderwijs (BSO), kunstsecundair onderwijs (KSO).)
3. Hoe evolueert het spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs in Brussel ?
4. In welke graden, leerjaren en types zijn leerlingen het meest onwettig afwezig ?
5. Hoe staan de cijfers inzake spijbelgedrag in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest tegenover de cijfers in steden als Gent, Antwerpen, Mechelen, Sint-Niklaas en Hasselt (in absolute cijfers en percentages) ?
6. Hoe verhoudt de afwezigheidsproblematiek zich tot een grootstedelijke context ?
7. Wat zijn de belangrijkste oorzaken van het geconstateerde spijbelgedrag in het basis- en het secundair onderwijs ?
8. Geven de cijfers een verband aan tussen spijbelen enerzijds en kansarmoede en leerachterstand anderzijds ?
9. Kan de minister een overzicht geven van alle maatregelen die de Vlaamse overheid neemt om schoolverzuim tegen te gaan en de toepassing daarvan in Brussel ?

Antwoord

1. Voor het basisonderwijs kunnen er voor het gevraagde schooljaar geen cijfers gegeven worden. In 2000-2001 was de nieuwe regelgeving nog niet van toepassing. Toen liep het spijbelexperiment wel, maar daar waren geen Brusselse scholen in betrokken. Bovendien sturen enkel secundaire scholen meldingen door aan het departement Onderwijs. In het basisonderwijs worden problematische afwezigheden van meer dan 30 halve schooldagen niet gemeld, vooral omdat een dagelijkse elektronische communicatie tussen scholen en het departement niet bestaat.
2. Voor de laatste drie schooljaren stellen we een stijging vast van het aantal meldingen "problematische afwezigheden" op de totale schoolpopulatie in het gewoon voltijds secundair onderwijs, inclusief in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest.

Provincie	Percentage spijbeldossiers op totale schoolbevolking		
	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Brusselse Hoofdstedelijke gewest	0,68 %	0,69 %	0,87 %
Gemiddelde voor Vlaanderen	0,43 %	0,43 %	0,50 %

Het gemiddelde percentage van 0,87 % voor het voltijds secundair onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest voor het schooljaar 2002-2003 verwijst naar 101 meldingen op een aantal van 11.578 leerlingen. Gezien dit klein aantal meldingen wordt er verder in dit antwoord geen opsplitsing gemaakt naar onderwijsvorm, ...

3a. Deeltijds secundair onderwijs

Provincie	Percentage problematische afwezigheden t.o.v. aantal leerlingen deeltijds secundair onderwijs (uit die provincie)		
	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Brusselse Hoofdstedelijke gewest	9,22 %	0,98 %	5,56 %
Gemiddelde voor Vlaanderen	19,31 %	15,93 %	17,22 %

Van de 6.279 leerlingen binnen het deeltijds secundair onderwijs zijn er in Vlaanderen 1.081

problematisch afwezig of 17,22 %. In het Brusselse Hoofdstedelijke gewest is dit percentage voor 2002-2003 slechts 5,56 %. Ook voor zowel 2000-2001, 2001-2002 als 2002-2003 merken we dat de percentages voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest heel wat lager zijn dan het gemiddelde van Vlaanderen.

3b. Buitengewoon secundair onderwijs

Provincie	Percentage spijbeldossiers op totale schoolbevolking		
	2000-2001	2001-2002	2002-2003
Brusselse Hoofdstedelijke gewest	3,64 %	1,82 %	1,50 %

Bovenstaande tabel geeft de percentages weer van het aantal spijbeldossiers in het buitengewoon secundair onderwijs van het Brusselse Hoofdstedelijke gewest.

- De voorbije schooljaren werd in het voltijds secundair onderwijs vastgesteld dat de dossiers problematische afwezigheden voornamelijk afkomstig waren uit de tweede graad. Vooral het eerste leerjaar van de tweede graad springt hierbij in het oog. Van de 101 meldingen van problematische afwezigheden in het voltijds secundair onderwijs (in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest tijdens het schooljaar 2002-2003) hebben

er 31 meldingen betrekking op leerlingen uit het eerste jaar van de tweede graad. Wegens het zeer klein aantal meldingen wordt ook in het antwoord op deze vraag geen verder onderscheid gemaakt tussen de verschillende leerjaren.

Voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs vraagt het departement Onderwijs geen gegevens op m.b.t. de graad. Bijgevolg kan er geen indeling in tweede of derde graad worden weergegeven. Globaal zijn er in het Brusselse Hoofdstedelijk gewest 13 leerlingen problematisch afwezig gemeld op een totale schoolbevolking van 232 leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs. Dit betekent een percentage van 5,56 %.

In het buitengewoon secundair onderwijs wordt voornamelijk met opleidingsvormen en niet zozeer met types gewerkt. Het grootste aandeel van meldingen uit het buitengewoon secundair onderwijs is afkomstig uit de opleidingsvorm 3. Dit is voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest niet anders.

- In onderstaande tabel wordt het aantal meldingen "problematische afwezigheden" en het aantal meldende scholen voor de gevraagde steden in Vlaanderen weergegeven.

Steden	Aantal leerlingen		Aantal gemelde dossiers		Percentage gemelde dossiers/aantal leerlingen	
	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds	Voltijds	Deeltijds
Groot-Antwerpen	34.237	1.413	415	165	1,21	11,68
Gent	24.673	483	251	199	1,02	41,20
Sint-Niklaas	9.481	249	40	64	0,42	25,70
Hasselt	9.998	164	45	17	0,45	10,37
Mechelen	8.484	256	52	35	0,61	13,67
Brusselse Hoofdstedelijke gewest	11.580	234	101	13	0,87	5,56
Vlaanderen	419.379	6.279	2.087	1.081	0,50	17,22

- Als referentiepunt voor de grootstedelijke context hanteren we de cijfers m.b.t. Gent en Antwerpen. Voor zowel het voltijds als het deeltijds secundair onderwijs zien we dat het gemiddelde voor de Brusselse situatie steeds lager is dan het gemiddelde voor Antwerpen en Gent.
- De meldingen "problematische afwezigheden" bevatten een lijst met oorzaken en externen. De onderliggende cijfers voor het secundair onderwijs dienen met de nodige voorzichtigheid benaderd te worden, omdat ze gebonden zijn aan de individuele perceptie van de meldende school. Bovendien is de afwezigheidsproblema-

tiek vaak een complex kluwen, waarin verscheidene oorzaken tegelijkertijd meespelen.

De secundaire scholen geven als voornaamste oorzaken op :

- de zwakke motivatie van de leerling,
- de onmacht van de ouders in de opvoedingsituatie,
- familiale problemen,
- verstoord contact tussen de ouders en de school,
- totale onwil van de jongere ten aanzien van de school.

Daarnaast of in combinatie met bovenstaande oorzaken zijn er nog persoonlijke problemen zoals faalangst, depressie of schoolfobie en schoolloopbaanproblemen.

De cijfers betreffende de oorzaken in het schooljaar 2002-2003 zijn vergelijkbaar met deze van de vorige schooljaren. We kunnen met

andere woorden van een constant gegeven spreken. Wanneer we de onderlinge cijfers tussen de verschillende hoofdstructuren binnen het secundair onderwijs vergelijken, valt op dat er nauwelijks verschillen vallen op te tekenen. De scholen in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest geven dezelfde voornaamste oorzaken op als deze die door alle Vlaamse scholen als belangrijkste oorzaken van het wegblijven op scholen worden omschreven.

8. Het verband tussen spijbelen en wonen in een kansarme buurt werd enkel voor drie steden onderzocht, namelijk Groot-Gent, Groot-Antwerpen en Genk. Dit gebeurde op basis van de straatnamen van kansarme buurten van bovenvermelde steden. Uit deze gegevens kwam er een verband naar voren tussen het wonen van leerlingen in een kansarme buurt en de meldingen "problematische afwezigheden". Het departement beschikt niet over dergelijke gegevens voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest.

Onderstaande tabel illustreert dat heel wat leerlingen met problematische afwezigheden een leerachterstand van ten minste één leerjaar hebben.

Schoolse achterstand Vtijtids onderwijs	0	-1	-2	-3	-4 of meer	NVT
Aantal	325	710	591	223	100	128
Percentage 2002-2003	16 %	34 %	28 %	11 %	5 %	6 %
Percentage 2001-2002	14 %	37 %	30 %	11 %	2 %	6 %
Percentage 2000-2001	16 %	36 %	30 %	11 %	3 %	4 %

Percentage problematische afwezigheden met leerachterstand in Vlaanderen

9. Voor een uitgebreid overzicht van de verschillende maatregelen (alsook de bijhorende uitleg) verwijzen we naar het verslag van de commissievergadering van 21 oktober 2003 (*Handelin - gen Commissievergadering nr. 38, blz. 1 e.v. - red.*). Daarin werd samengevat uitgegaan van volgende redeneringen.

De reglementering op afwezigheden legt nadruk op autonomie van de scholen en geeft aan scholen de ruimte om een eigen aanpak en beleid te ontwikkelen.

- Het GOK-decreet laat toe dat initiatieven ten aanzien van specifieke doelgroepen worden ontwikkeld.

- Uit de time-outprojecten die bij wijze van experiment lopen, kan nog wat geleerd worden inzake de aanpak van spijbelaars in de scholen.
- Het decreet op de CLB's voorziet in ondersteuning van de scholen in het ontwikkelen van strategieën om spijbelen tegen te gaan. Bovendien bepaalt dit decreet dat het CLB zou fungeren in een netwerk van externe partners op basis van gedetecteerde noden.
- Het project onderwijs-welzijn en het project integrale jeugdhulpverlening zijn projecten waarin wordt gewerkt aan samenwerking en afstemming met externen.

- Ook in het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden initiatieven ontplooid die een weerslag zullen hebben op het aanwezig zijn in de scholen.
- Daarnaast is er de ondersteuning van het departement via de organisatie van studiedagen, de website, ...
- ...

*(GOK-decreet : decreet gelijke onderwijskansen ;
CLB : centrum voor leerlingenbegeleiding –
red.)*

Specifieke maatregelen voor eender welke regio, Brussel inbegrepen, zijn er niet omdat in eerste instantie de nadruk wordt gelegd op de autonomie van de scholen.

Ter informatie wordt meegegeven dat de administratie Basisonderwijs werkt aan een evaluatie van de regelgeving. Daarenboven maakt de onderwijsinspectie sinds het huidig schooljaar bij de doorlichtingen ernstig werk van een evaluatie van de samenwerking tussen scholen en CLB's en startte zij dit schooljaar met een diepgaand onderzoek omtrent spijbelaars.